09/06/2019

Κραυγή αγωνίας για το στολίδι της Πριγκήπου

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Ήταν πριν λίγες μέρες, την Πέμπτη 30 Μαΐου, που ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος κήρυξε την έναρξη της διημερίδος που πραγματοποιήθηκε στην Πόλη για τη διάσωση του **Ορφανοτροφείου της Πριγκήπου**, υπό την αιγίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου και του Τουρκικού Παραρτήματος του Διεθνούς Ιδρύματος «Europa Nostra». Στην ομιλία του ο Προκαθήμενος της Ορθοδοξίας τόνισε ότι «τα πολιτιστικά μνημεία δεν ανήκουν εις εν συγκεκριμένον έθνος ή μίαν θρησκευτικήν ομάδα, αλλ' εις σύνολον την ανθρωπότητα».

Όπως είχε γράψει το «Εθνος της Κυριακής» στο φύλλο της 27ης Οκτωβρίου 2018, κάθε μέρα που περνάει **το «στολίδι» της Ρωμιοσύνης στην Κωνσταντινούπολη** είναι έτοιμο να καταρρεύσει. Σαν σκιά του εαυτού του, παραδομένο στη φθορά του χρόνου και της εγκατάλειψης, το μεγαλύτερο ξύλινο κτίριο στην Ευρώπη περιμένει καρτερικά τη σωτηρία του.

ΦΩΤΟ:Νικόλαος Μαγγίνας/Οικουμενικό Πατριαρχείο

Το κτίριο αυτό, που έγινε μάρτυρας αμέτρητων ιστορικών γεγονότων μέχρι το 1964, σήμερα στέκεται βυθισμένο στη σιωπή, πάνω στην κορυφή του πευκόφυτου λόφου του Χριστού, σε υψόμετρο 206 μέτρων και με θέα τη γειτονική Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Σε μια προσπάθεια να μη χαθεί αυτός ο αρχιτεκτονικός θησαυρός, η Europa Nostra και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων συμπεριέλαβαν το Ορφανοτροφείο στη λίστα με τα επτά πιο απειλούμενα μνημεία για τη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ξεχωριστό αγώνα δίνει όλα αυτά τα χρόνια ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος, καθώς θεωρεί ότι το Ορφανοτροφείο είναι ένα από τα σύμβολα της ταυτότητας της ελληνικής μειονότητας στην Τουρκία και της ιστορικής κληρονομιάς του Οικουμενικού Θρόνου. Εξάλλου το Φανάρι κατάφερε, έπειτα από μια μακροχρόνια και επίπονη δικαστική διένεξη, να πάρει πίσω τους τίτλους ιδιοκτησίας για το συγκεκριμένο ακίνητο.

Σημαντικό κεφάλαιο της Ιστορίας

Συγκινητική είναι και η προσπάθεια που καταβάλλουν οι εναπομείναντες Ελληνες της Κωνσταντινούπολης για να σώσουν το αρχιτεκτονικό «στολίδι», που αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο στην ιστορία της ελληνορθόδοξης κοινότητας της Πόλης, πριν ο χρόνος δώσει τη χαριστική βολή στο πενταώροφο ερειπωμένο κτίριο με τα

206 δωμάτια…

Η συγγραφέας Ιώ Τσοκώνα

«Η ιδέα της ίδρυσης Εθνικού Ορφανοτροφείου στην Κωνσταντινούπολη είχε τεθεί από τα μέσα του 19ου αιώνα, καθώς τα ορφανά και άπορα παιδιά της Ομογένειας αναγκάζονταν να φιλοξενούνται σε ακατάλληλα κτίρια, κάτω από άσχημες συνθήκες. Τα χρήματα που κατά καιρούς συγκεντρώνονταν για την κατασκευή κατάλληλου κτιρίου δεν ήταν ποτέ επαρκή» ανέφερε στο «Εθνος της Κυριακής» η γεννημένη στην Πόλη συγγραφέας Ιώ Τσοκώνα. Η μελέτη και η ανέγερσή του, το 1898, είναι έργο του περίφημου για την εποχή Γαλλοοθωμανού λεβαντίνου αρχιτέκτονα Alexander Vallaury και αποτελεί ξεχωριστό παράδειγμα ώσμωσης των πολιτισμών, έδρα εξέχουσας φιλανθρωπίας. Το οικοδόμημα διέθετε 206 δωμάτια, διπλές τραπεζαρίες, αίθουσες γραφείων, αίθουσες συναυλιών και χορού, τεράστια μαγειρεία, μεγάλες επιφάνειες υπογείων, λουτρώνα με δεκατέσσερις κρουνούς θερμού και κρύου νερού και έναν απέραντο εξώστη με καλοδουλεμένα κιγκλιδώματα, ξύλινες κολόνες και παραμυθένια θέα στη θάλασσα του Μαρμαρά. Ο σουλτάνος Αμπντουλχαμίτ Β’ όμως αρνήθηκε να δώσει άδεια λειτουργίας σε ένα ξενοδοχείο με καζίνο, και έτσι η εταιρεία αποφάσισε να το εκποιήσει.

«Ηταν ό,τι έπρεπε για να στεγάσει τα 146 ορφανά που ταλαιπωρούνταν στις εγκαταστάσεις των οποίων και μόνο το όνομα είναι αρκετό για να περιγράψει την κατάσταση που επικρατούσε εκεί: “Των ψύλλων”…» σημείωνε η συγγραφέας.

Η μεγάλη ευεργέτιδα Ελένη Ζαρίφη

«Το ποσό για την απόκτηση του κτιρίου εξακολουθούσε να είναι απλησίαστο. Τότε προσφέρθηκε η μεγάλη ευεργέτιδα Ελένη Ζαρίφη, όχι μόνο να καλύψει το ποσό της αγοράς, την οποία έκανε στο όνομα του Πατριαρχείου, αλλά και εκείνο που θα χρειαζόταν για τη μετατροπή του σε χώρο φιλοξενίας μικρών παιδιών. Ετσι στις 21 Μαΐου του 1903, ανήμερα της ονομαστικής εορτής της, έγιναν τα εγκαίνια».

Τα χρόνια περνούν και οι πολιτικές εξελίξεις έχουν άμεσο αντίκτυπο και στο Ορφανοτροφείο. Το βράδυ των γεγονότων των Σεπτεμβριανών του ’55, όπως αφηγείται μία απόφοιτος του Ορφανοτροφείου, ένα αγριεμένο πλήθος κρατώντας στα χέρια αναμμένους δαυλούς επιτίθεται στο Ορφανοτροφείο.

Τότε ο δεκατριάχρονος μαθητής Χουρμούζης Τζιμουλάκης αρπάζει μια τουρκική σημαία και πετάγεται μπροστά τους. Στη θέα της σημαίας ο όχλος κάνει πίσω. Στις 16 Μαρτίου 1964, η ελληνική κοινότητα της Κωνσταντινούπολης ζει άλλον έναν διωγμό με τις απελάσεις των Ελλήνων υπηκόων. Πάνω από 12.000 Ελληνορθόδοξοι εκδιώχθηκαν κακήν κακώς, παίρνοντας μαζί τους μόνο «20 κιλά και 20 δολάρια».

Στις 20 Απριλίου 1964, ζητείται η εκκένωση του Ορφανοτροφείου με πρόσχημα τον κίνδυνο πυρκαγιάς. Εμβρόντητοι και ταραγμένοι, παγώνουν όλοι στο ίδρυμα και ξεκινάει η αντίστροφη μέτρηση… Πρόκειται για μια μαύρη σελίδα στην ιστορία του Ορφανοτροφείου, ένα γεγονός που δεν θα σβηστεί ποτέ από τη μνήμη.

«Τι μπορεί να πάρει κανείς από ένα τέτοιο παλάτι, πώς να το μεταφέρει και να το

πάει πού; Πού θα μείνουν τα παιδιά; Ως λύση ανάγκης επιλέγονται οι μονές του Χριστού για τα κορίτσια και του Αγίου Νικολάου για τα αγόρια» ανέφερε συγκινημένη η κ. Τσοκώνα.

Οι μαρτυρίες για τη μεταφορά

Επί δύο μέρες, εκπαιδευτικοί, εργαζόμενοι και οικότροφοι, μεταξύ τους και νήπια, φορτώνονται ό,τι μπορεί ο καθένας και το μεταφέρουν στις παντελώς ακατάλληλες εγκαταστάσεις των δύο μονών που βρίσκονται πολύ μακριά η μία από την άλλη και οι δύο από το Ορφανοτροφείο.

Συγκλονιστική είναι η μαρτυρία της τελευταίας διευθύντριάς του, της Μαρίκας Χάτσου, όπως καταγράφεται στο βιβλίο της «Η πορεία και το τέλος του Εθνικού Ορφανοτροφείου Πριγκήπου» για το τι έγινε εκείνες τις μέρες. Οπως γράφει, «ακόμη και τα νήπια πήραν μέρος για να μεταφέρουν και αυτά ό,τι μπορούσαν. Θα μείνει αλησμόνητη η εικόνα της μικρούλας που οι δυνάμεις της της επέτρεψαν να μεταφέρει μόνο έναν σταυρό, τον σταυρό του μαρτυρίου που έζησαν τα παιδιά όταν είδαν να χάνουν καθετί δικό τους, στέγη και σχολείο.

Οι μονές όπου στεγάσθηκαν τα παιδιά ήταν ακατάλληλες από κάθε άποψη, από παλαιότητα, από έλλειψη βασικών μέσων, λουτρών, από θέρμανση τον χειμώνα και -το οξύμωρο- ξύλινες και σε πευκόφυτο χώρο!

Θρηνήσαμε και νιώσαμε κατάστηθα όλοι το μέγεθος της θλιβερής αυτής κατάστασης του ξεριζωμού και του βίαιου διωγμού των άμοιρων παιδιών από τη ζεστή φωλιά τους, δεν μπορέσαμε να κατανοήσουμε όμως το μέγεθος της απονιάς αυτών που προκάλεσαν τούτη τη συμφορά που έφερε την αναστάτωση και τις ταλαιπωρίες που έζησαν αυτά τα παιδιά».

Στην πορεία του χρόνου αμφισβητήθηκε ακόμα και η ιδιοκτησία του οικοδομήματος από το Πατριαρχείο, ζήτημα που επιλύθηκε οριστικά έπειτα από σχετική απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 2010, οπότε το Πατριαρχείο παρέλαβε κανονικά τον νόμιμο τίτλο ιδιοκτησίας του από το

τμήμα κτηματολογίου στην Πρίγκηπο.

Συνδέοντας το παρελθόν με το σήμερα, η τουρκική κυβέρνηση εμφανίζεται ως ευνοϊκά διακείμενη στην αποκατάσταση του κτιρίου, ώστε υπό την αιγίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου να λειτουργήσει ως Κέντρο Ειρήνης και Προστασίας του Περιβάλλοντος στην ευρύτερη ταραγμένη περιοχή. Αλλωστε, όπως έχει δηλώσει και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, «εκλαύσαμε πολύ. Επονέσαμε πολύ. Αναιτίως και χωρίς καμίαν ευθύνην, καμίαν ενοχήν από μέρους μας. Τώρα είναι πλέον καιρός να χαρούμε. Να ιδούμε αποκαθισταμένους όχι μόνον τους ιερούς ναούς μας, αλλά και τας γενομένας εις βάρος μας πολλάς αδικίας. Τώρα είναι καιρός ανασυγκροτήσεως και πορείας της Ομογενείας προς ένα καλύτερο μέλλον. Αυτό το μέλλον το δικαιούμεθα, μας ανήκει και θα έλθει».

Πηγή: www.ethnos.gr